

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Mi vagy te?

Mi vagy te, óh ember? teremtés remeke...
Istennek gyermeke... büszkén is vallod ezt, hisz
szíved érzése... nyelvednek rezgése... s elméd gon-
dolatja mind ezt bizonyítja.

Szíved tud szeretni... — hiszen azt az Isten
az *ő szent lelkének templomává tette*, — de ha az
irigység és nemtelen bosszú vesz ott szálló helyet,
elsötétül akkor még a tiszta ég is, — gyászolva felet-
ted — mert te e templomot — szíved belsejét —
a gonosz *latroknak barlangjává* titted...

Szíved érzésével... nyelved beszédével míg
Istent imádod s *Ő* kegyelmét áldod, Isten gyermeké-
hez méltó dolgot teszesz... de ha káromlásra nyílnék
az ajkad, akkor az Istennek dicső képe rajtad el-
homályosulna... sötétbe borulna...

Elméd gondolatja vágyaidat hajtja fel a magas
égig... s le a föld mélyéig... kutatva fűrkészel min-
dent fent és alant... s mivel a hegyeknek csúcsát
is megmászod s gyöngye szemekkel onnan széttekintve
nézesz a mélységbe s a csillagos égnak seregét is
látod, magadat csudálva nagy büszkén kiáltod, hogy
te már ismered az egész világot!

Pedig csak *„részszerint vagyon még te benned csu-
pán az ismeret“*, s bár *„napfénnel festesz“* s *gőzerővel
haladsz... és „villámszárnyakon küldesz üzenetet“*
nagy, messze földeken lakó szerettidnek s a viharzó
tenger zúgó hullámival bátor csatára kelsz, mégis ha
az Isten egy porszemét gördít a te útnak elé, bizony
be kell látnod tehetetlenségedet... s ha a Gond-
viselés csak egy pillanatig is elhagyna téged, semmivé
törpülne a te összes erőd s minden dicsőséged...

Mert mi vagy te ember?... *„Egy eltűnő vízcsepp
a tenger vizében“*... *„egy parányi porszem a nagy
világűrben“*... *„magtartásra való erő nincsen benned“*,
az Úr intésére legott el kell menned... és *„porrá
kell lenned“*...

Köröstarcsa, 1912 április hó.

Szabó János.

A magyar egyházak árváiért.

A nemzetiségi egyházak papjainak árváiról
tisztességesen gondoskodik a magyar állam és lehe-
tővé teszi, hogy úgy a fiúk, mint a leányok pályát
végezhesenek. A fiúkból aztán erős dákóromán,
vagy szerb-orosz notabilitások, nemzetiségi agi-
tátorok lesznek, akik minden tehetségüket meg-
feszítik azért, hogy a magyar állam erősségeit
leronthassák, nekünk mennél nagyobb bajt és
veszedelmet szerezhesenek.

Igy nevelünk mi az állam pénzén és a magyar-
ság jóvoltából ádáz ellenségeket, hazaárulókat és
teremtünk intelligenciát a nemzetiségek között. Az
idegentől nem sajnálunk semmi gondot, az idegenre
ráfordítunk minden áldozatot. A magyar református
egyház papjainak árváival pedig nem törődünk
semmit.

Van az országban 30–32,000 tanító, ebből
magyar anyanyelvű alig több a félénél. Ezelőtt
ezek árváival és elmaradott özvegyeivel sem tör-
ődött az állam, de végre is győzött a jobb belátás,
az ember-szeretet és megtörtént a legnagyobb a
csuda s négyfolyam és a hármas-bércek honában;
a tanítók gyermekei számára mindenütt szép palota-
szerű épületek emelkedtek: az országos tanítói
árvaházak.

Ilyen épült Debrecenben is kettő. Egyik a fiúk,
a másik a leányok számára. Tágas helyiségekkel,
a betegek részére elkülöníthető, napsütötte osztá-
lyokkal és a kicsinyeknek iskolával... A gondos
és szeretetteljes vezetés alatt aztán szépen nőnek,
tisztességesen ruháztatnak és taníttatnak ezek a
gyermekek, akiknek ellátása fejenként 500 koro-
nába kerül.

És a magyar református lelkészek özvegyeinek
mit tud adni a világi javakban úgy is szegény egyház,
hogy árváit is eltarthassa? 50, mond ötven koronát
egy esztendőre s még abból is le kell vonni az elhunyt
családfő esetleges köztartozásait.

Mert a magyar kálvinista papot sem nevel-
tették ingyen sem állam, sem az egyház, mint a
katholikus és a dákóromán kis-papokat. Püspök,
érsekek nekik fényes asztalt soha se terítették
s egész pályájukon mindig csak — nyomorogtak.

Adósággal mentek ki káplánoknak, a palástért
és a tisztességes ruháért, adósságot kellett felvenniök,
hogy lelkészi állásukat elfoglalhassák (első évi fize-

tésök felét a gyámintézet tette el); család-alapítás, családi örvendetes és gyászos alkalmak, csak terheiket növelték s a neveltetés gondjaiban senki őrajtok, a hitelezőn kívül nem segített. És mégis ritka eset, hogy kálvinista papot árvereztek volna. A magyar papi család nyomorgott, az apa rongyoskodott, az anya szolgálói munkát végezett, de a hitelezőnek megfizettek és a gyermekeket taníttatták; volt olyan özvegy, aki több gyermekkel, nehéz adóssággal maradt el. Gyermekeit felnevelte, adósságát még ma is törlesztgeti.

Lehetetlen, hogy ezt az önfeláldozó hősi küzdelmet részvétlenül nézhetné tovább az állam és különösebben a magyar társadalom.

Elég baj nekünk, hogy a róm. kath. papok családot nem alapíthatnak. Elég veszedelmünk nekünk, hogy a nemzetiségi intelligencia az oláh, szerb papok gyermekeiből kerül ki.

Elégge fogy, pusztul népünk. Ne hagyjuk legalább azokat, akik a mieink, ne hagyjuk elveszni a magyar papok magyar gyermekeit.

Vegyük fel gondjukat szent vallásunkért és édes Megváltónkért is, ki az árvák és özvegyek gondját a lelkünkre kötötte és az Ő iránta való hűség próbájává tette. Vegyük fel gondjukat magyar hazánkért, ember voltunkért is, hiszen ezek a gyermekek a miénk és a jövő reménységei.

Ime, ezért indult meg a Kálvineum címe alatt az az országos mozgalom, mely a magyarság legelhagyatottabbjainak, a református papok árváinak gondját vette vállaira és minden felekezeti különbség nélkül gyűjti és hordja e célra adományait.

Az egész ország eddig közadakozásból, alapítványokból több mint félmilliót hozott össze. Kolozsvár egymaga 10,000 koronát adott. Szatmáron az ünnepek jövedelme 4000 koronát tesz ki az alapítványok és nagyobb testületi hozzájárulások nélkül. Ezekkel és a szatmári egyházmegye alapítványával 10,000-nél ott is nagyobb a Kálvineum céljaira begyűlt adományok összege.

Pedig Szatmár megyét mostanában kétszer is érte nagyobb csapás és a közadakozások még ma is felynak a szerencsétlen és panyolai károsultak javára. A múlt évben a tűz, az idén a vízáradás pusztított.

Minket debrecenieket mindezekről megkímélt eddig a jó Isten kegyelme, vajjon lesz lelkünk ezt, most, midőn a Kálvineum érdekében mi reánk került a sor, halás szívvel elismerni?

Debrecent Kossuth Lajos „a magyarság ósvárosának” nevezte. Debrecent országszerte Kálvinista Rómának nevezik. Most mind a két nagy cím azt követeli tőlünk, hogy kitegyünk magunkért. Ha magyarságunkra büszkék vagyunk, áldozunk a magyarság árváiért. Ha a református egyház székvárosának, központi főhelyének címével büszkélkedünk, úgy járjunk el, amint helyzetünkhöz, múltunkhoz és hagyományainkhoz illik.

Május 18-án és 19-én fognak lefolyni ezek a Kálvineum-ünnepélyek.

Kezdődnek a templomokban, hol délelőtt a legjelesebb szónokok prédikálnak és az úrvacsora is kiszolgáltatik. A szereztetési igékben elhangzik a szózat: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”. Akik e szavakat hallandjuk, el ne felejtjük, hogy a Megváltó a gyermekeket magához hívogatta, keblére

vonta és nekik boldog mennyországot ígért. Adjunk mi nekik legalább derült otthont és építsünk nekik árvaházakat. Szombat és vasárnap délután ugyancsak a templomokban egyházi hangversenyek lesznek. Ilyen hangversenyek eddig nem tartottak Debrecenben. De Budapesten és másutt ezeket hozták össze a szent cél javára. Itt Debrecenben is meg kell, hogy ezek a hangversenyek, amelyek mérsékelt belépti díjjal lesznek egybekötve, mindenkit megmozdítsanak. Este színházi előadások lesznek. Minden társadalmi rend és osztály részt vehet az egyetemes, nagy és az összes magyarság érdekeiért folyó áldozatban.

Debrecennek a neve messze hangzik, Debrecentől mi is sokat várunk. Annyival is inkább, mert a Kálvineum központi nagy intézményének is városunkban kell megépülnie. Város, egyházak, társadalmi egyesületek és intézmények, buzgó egyesek tegyenek is meg hát mindent, hogy a nagy vállalkozás létesülhessen és Debrecen régi hira, neve sértetlen maradjon, hogy a magyarság árváinak háza, gondja városunkban is, szíveinkben is megépülhessen.

Szuhai Losonezy Gusztáv

Szuhai Losonezy Gusztáv, a mi elsiratott néhai jó való „testvér”-ünk emilyen szűk körre rendeltetett szövetségül az Úr országában. Az egyszerűség palástját viselte életének, sáfarkodásának minden viszonyában, de azt hordozta ám szeplőtelenül és nagyszerűen. Neve köré nem fon halhatatlan koszorút a nagyság nimbusza, de akik őt jól ismerték s az ő élete nyomait meglátni tudó utódok kegyelettel adózkodhatnak mindenha nemes emlékének. Megdicőült, puritán lelke még ennyit sem kíván az elismerésből.

Kongruás kálvinista pap volt testestől-lelkestől. Azaz hogy csak testestől, mert bizony a lelke nem szorult földi kegyekre, jutott abból másoknak is pazarul... Emberszerető szívének ebben a hamisíthatatlan közvetlenségében rejlett az ő lebilincselő ereje, meg abban az örökkéig derűs kedélyében és ötletekkel élénken tarkított elméjében, melyekkel kacagó virágú sirhantokba tud ez burkolni a valódi élet visszásságainak és a saját bajainak megannyi bántó tetemeit. Megnyerő rokonszenv és tözsgyökeres eredetiség képezték egyéniségét. A szép lassacsán sirba enyésző régi szabású embe- reknek, kálvinista papoknak volt egyik zamatos, tipikus alakja. Talpra esett szólásaiból, törölmetszett megjegyzéseiből, melyek sokszor keserű, de nem sajtó iróniává fanyarodtak, egy-egy kis világnézet domborodott ki: nem tudományos erőlködés, hanem a való élet maga. Még komor óráiban is, midőn kivált hat gyermekének neveltetése miatt súlyos anyagi gondok emésztették, még akkor is olyan volt — hogy költőiesen szóljak — mint a szivárványos ég: sirt az egyik szemével, a másikkal nevetett.

A biblia meg a váltó a mi erősségeink — mondogatá gyakran — forgatjuk is hűséggel, valamédig élünk. Meg aztán azt tartotta, hogy a semmiből derék gyermekeket nevelni, szép garmada számra: ez a magyar református papság kiváltsága és ere-

nye; ha a világ nem is méltányolja, csak feljegyzni talán a jó Isten. Nem is lehet rajta csudálkozni, hogy Istenáldotta szellemi kincseit nem tudta úgy értékesíteni, mint ahogy tehetette volna. Hej! sok ékes tehetség sorvad el lassanként falusi templomok kopott katedráin!...

Szabadságtól izzott akkor a honi levegő, 1848-nak kellős közepében, midőn napvilágot látott. Meg is látszott rajta világeletében, hogy Kossuth nótával egyvelgest szívta magába az édesanyjai tejet. Karakán, nyakas magyar volt, kemény szittya fajta az utolsó porcikájáig. Választások alkalmával sokszor meglengette büszke rátartással a Kossuthlobogót. Más lélek szorult azóta a magyarba! Tekintélyes orvosi családnak volt a sarja Kisujszálláson. Atyját korán elveszítvén, édes anyjával együtt Miskolcra költözött s az ottani városi ügyész nagybátyja gyámsága alatt nevededett. Középkoraiának befejezése után — bár az édesanyja pópista nő volt, de egy igen felvilágosodott nő, kit nagyon jól ismertem — hittanhallgatónak iratkozott be a sárospataki főiskolán. Későbbben, paposkodásának idején vele együtt lakó édesanyjának volt elég alkalmja meggyőződni arról, hogy a tapaszos köntösű, de fehér lelkű falusi református fészkeknek áldó a melege... Patakon a szegény diákok kenyérén tanult. Nem kell annál jobb kenyér soha. Megsinyli az ember, ha kikopik belőle. Különben is mindég nagy előszeretettel és pajzán modorral beszélt a végképpen elhantolt régi diák-életéről, gazdag élményeiről. Más vér pezsgett akkor a paszomántos atillák alatt, mint a mostani vasalt katufrékokban. Hamvába sült, vékony dongájú diák-úrfiaknak nem is lehet virtusa. Ennek is az osztrák az oka.

Thaologiai tanulmányai végeztével a szatmári egyházmegyében levő Fehérgyarmatra vitték el káplán-tanítónak. Rá egy esztendőre, miután Debrecenben papi vizsgát tett, a komlódtótfalui atyafiak hívták meg rendes lelkészüknek. Negyven esztendő iramlott el azóta. Hosszú, zivataros kemény idő! Akárcsak a zsidók pusztai vándorlása. Szükség volt Mózesre, hátor vezetőre. Ahol minden szegletben a szegénység gubbaszt, pusztán a lelkek erejével nehéz hadakozni. És ő mégis hadakozott és építgetett. Egyházát két ízben emelte ki a romokból. Először az 1883-iki tűz után, mely főként a templomot tette martalékává; aztán a legközelebbi két évben, midőn új felekezeti pompás iskolát huzatott, teljes erőfeszítéssel küzdvén az államosítás ellen és a megavult templomot diszes ruhába öltöztette. Nyomós érdemek ezek ott, ahol nincs semmi fundus, csupán egy maroknyi nép istenes lelkéből kell ki-
predikálni az erejét meghaladó áldozatokat. Ám éppen ezek a tények igazolják, ami egy lelkipásztor-
nak még nagyobb érdeme, hogy vallásos, élőhitű, derék nemzedéket nevelt. A megújított falakon hadd pihenjen meg az alkonyodó nap sugara... emlékezet gyanánt.

Nagy családdal áldotta meg az Úristen, meg sok jó baráttal és igaz vendégszerető szívvél. Csak az erszényét is ehez szabta volna! De hát a kevesen való hívséget így lehet megbizonyítani! Lezajlott azért minden a maga medrében: a gyermekek felnőttek, kiiskoláztattak, részben szárnyra keltek; a vendég előtt mindég szívesen nyílt ki a kapu; a

társadalmi kötelezettségeknek lehetett adózni, jutott valami a jövevénynek is. Csak a verejtékekről ne emlékezzünk meg. Miért sajgatni meg anyyiónk szívét?! — Maradjon meg előttünk mosolygó, nyájas alakja.

Az utóbbi időben minden földi reményét és bizodalját a fizetésrendezésbe s a korpótlékba vetette. Amikor majd mindenek megújulnak! Utolsó zöld levél a letarolt ágon! Évről-évre ismételten mondogatta e sorok írójának: Meglásd „tesvír“ fogadnernék rá, hogy már a jövő esztendőől kezdve olyan úrrá csapnak bennünket, hogy még bankot nyitunk. Ember ám a gáton a mi Baltazarunk!

Ezt a jövő esztendőőt ő meg nem érthette. Folyó hó 9-én déltájon agyszélhűdés érte; lefeküdt és néhány óra múlva utolsó álomba szenderült. Meghalt az igazak halálával.

Temetése 12-én a kellemetlen esős idő dacára is óriási részvét mellett folyt le. A templom a résztvevő közönségnek felét se volt képes befogadni. Itt látszott meg, mennyien szerették. Biki Károly szatmári lelkész-esperes imádkozott felette, Pótor Elemér elpredikálta, a sírnál meg alólirott búcsúzott el tőle.

Aludj csendesen sírod ölen! Ott a komlódtótfalui cinterem kertjében néhai elődöd mellett, a magadültette fáknak árnyékában. Méltó vagy a nyugalomra. És álmodj szépeket arról a boldog korról, mikor a hazai református papság lerázza magáról testi robotjának acélbilincseit.

Kedves testvér, igaz és hű barát, a rövid viszontlátásra — Isten veled!... Jó éjszakát!...

Szeőke József,
ref. lelkész, e. m. tanácsbíró.

Valahára.

A Dunántúli Egyházkerület a szépen fejlődő Léván tartotta meg tavaszi közgyűlését.

Amint a kezünkhöz jutott programmból értesülünk, a helyi rendezőség mindent elkövetett, hogy ezt az alkalmat úgy a kerületre, mint a városra is felejtethetlenné tegye. Templom, hangverseny, bál, felolvasások, helyi ünnepélyek, lakomák egymást váltogatták és a szíves vendéglátás csodákat művelt.

A gyűlés tárgysorozatán is nagyfontosságú ügyek szerepeltek.

És még sem ez a körülmény az, ami a dunántúli egyházkerület közgyűlését az országos érdeklődés és figyelem központjába állította, hanem a gyűlés megnyitása alkalmával elhangzott beszéd.

Tisza István gróf mondta ezt a beszédet s mint rendesen, úgy bizonyos most is országos fontosságú dolgokról és irányelvekről emlékezett. De a mi lelkészeinkre és a magyarságra nagyobb s fontosabb eseményről nem emlékezhetett volna, mint arról, ami megnyitó beszédének is a központját képezte és a sajtó által szétrepítve, szerteszt a kettős hazában mindenütt jóleső érzést és reménykedést váltott ki a szívekből: a lelkészi fizetések küszöbön álló rendezéséről.

1 Tartozunk annak a kijelentésével, hogy ez a nekrológ már megjelent. miután azonban eddig csaknem kizárólag lapunkban történt az elhunyt pásztorok és őrállók elparentálása, kegyelettel mi is leadjuk. Szerk.

Azt mondta, hogy az idevonatkozó törvényjavaslat már készen áll s hogy ez év végéig a lelkészi fizetések a korpótlékok folyósításával egyetemesen rendeztetnek s ha jól értelmezzük szavait, azt is kilátásba helyezte, hogy ez a kiegészítés már visszamenőleg erre az évre is megadatik.

Sóhajtság szakad ki kebleinkből és ez a szó jó ajkainkra: valahára! Valahára elérjük hát mi is, hogy a törvény kijelentése, — annyi évek reménykedése, annyi nagy emberek közbevetése, annyi vergődés, küldöttségek, miniszteri válaszok, annyi biztatás és esalódás után — valósággá válik.

Tisza István gróf nem nyilatkozott arról, hogy ez a fizetésrendezés a többi nem magyar egyházak lelkészeire és a dúsgazdag róm. kath. egyházra is vonatkozik-e?

Az öröm pillanatában mi sem kérdeztük ezt. Elég, hogy a 2400 koronás ígérethez és létminimumhoz valahára mi is hozzájutottunk, hogy lesz miből tovább tengetni az életet és neveltetni a gyermekeket.

Higyjük, hogy a nemzetiségi egyházak lelkészei is, látván és érezvén a magyar állam, a magyar haza jótéteményeit, ezután jobb szívvel lesznek a közös edes anyához

És higyjük azt is, hogy a velünk együtt nyomorgó magyar róm. kath. alsó papság szívében is kel a közös testvériségnek és az elismerésnek néminemű szózata. Irántunk is, a magyar állam, közös hazánk iránt is. Irántunk, mert ennek a lelkészi fizetésrendezésnek göröngyös útját mi jártuk ki. Mi és a mi nagyjaink sürgetelődtek, kellemetlenkedtek, kértek, fenyegettek, közbenjártak, agitáltak és soha el nem fáradtak.

Ha a tisztességesebb fizetéshez így most róm. kath. lelkész testvéreink is hozzájutottak, nem püspökeik és érsekeik jóvoltából jutottak hozzá, hanem a mi fáradozásaink folytán és pedig az ország és az állam jóvoltából.

Mi viszonzásul a magunk részére semmit se kérünk. Még is talán annyit, hogy bennünk és hiveinkben is a testvért és a verrokont, a magyart, mindenek felett az embert meglássák.

Téritő missziókat, büntető gyarmati expedíciókat, átkos fanatikus szerzetes berohanásokat egyházainkba ne vezessenek. Lélekhalászattal, erőszakos téritgetésekkel, reverszális vadászattal ne háborítsák a közbékét s velünk együtt a magyar nép megromlott házának megépítésén buzgólkodjanak. S mindenekfelett emlékezzenek meg arról, hogy a mi magyar hazánk nem idegen hatalom országa s a mi magyar népünk nem a főpapok öröksége.

Katholikus, református egyformán az Úrnak megváltottai. Illik, hogy szeressék s ne gyűlöljék, hogy elősegítsék s ne akadályozzák egymást. S ha még ezen kívül egyformán magyarok, akkor az is természetes, hogy a honért, a közért, a magyar államért, a magyar népért és szabadságért is vállvetve küzdjenek s hogy búban-örömben szíveik egymásra dobbanjanak, hogy azok a kikeresett sértések és megbántások, amelyekben az elmúlt napokban is részünk volt, valahára megszűnjenek.

Dr. Ferenczy Gyula.

A középszabolcsi ref. lelkészegyesület közgyűlése Nyiregyházán.

A tavaszi időszak nemcsak a természeti világba, de a rokon lelkek közös szellemi munkájába is bizonyos pezsgő munkakedvet s újjászülő hangulatot visz be észrevétlenül, hogy a téli komorság és zárkózottság után egész elemi erővel szabaduljanak fel a tenni s alkotni vágyó erők, melyek még akkor is figyelemre méltó tényezői az emberi haladásnak, ha mindjárt egy kisebb szűkebb körben érvényesülnek is azok!

A középszabolcsi református egyházmegye lelkészeinek a benső világára is ez az üde tavaszi hangulat szállott, mely újult erővel újabb és nagyobb kötelesek elvégzésére hívja a tökéletesedés után vágyakozó lelket, buzdító s kecsgetető édes reménnyel koronázva meg a magasztos törekvéseket.

Erdélyi Imre ramocsaházi lelkész, egyesületi elnök meghívására lelkiismeretes buzgósággal sereglettek össze folyó hó 2-án Nyiregyházán a református leányinternátus nagy termében tartott tavaszi közgyűlésen a kebelbeli egyházak lelkészei; a szőke Tisza partján virágzó kálvinista egyházaink, éppen úgy, mint a homokbuckás Nyírség ősi ekleziái csekély kivétellel mind képviseltették magukat azon a testvéri találkozón, mely ha bizonyos tekintetben a megszokottság keretei közt folyt is le, mindazonáltal csakugyan az egymást megérteni s az egymást támogatni s felvilágosítani akaró kartársi szeretet jegyében jött létre.

Itt is, mint mindenütt, hol az élő hit világa hinti sugarait a szívekre, a komoly munka kezdetét egyszerű ségében is megható dávidi zoltár közös éneklése képezte. Majd keresetlen szavakba s gondolatokba öltöztetett ima szárnyain emelkedett a hívő lélek az Erő és Bölcsesség örök kútfejéhez. Az ima hangjai őszintén és tisztán Gönczi József nyiribronyi lelkész-testvérünk ajkairól szállottak el; de a gondolat és érzés, mely az imádkozó szavaiban meg-megrezdült, fel-felcsendült, mindnyájunk közös lelki kincse volt, mit reménnyel s bizalommal mutattunk be annak a Fővalóságnak, kinek ránk áradó kegyelme minderre elégséges!

A nemes egyszerűséggel s érzéssel elmondott imádságban való megújulásért egyesületünk Gönczi Józsefnek elismeréssel adózott. Ilyen kellemes előkészületek után nyugodtan kezdődhetett a tulajdonképpeni gyűlés, a felmerült és felvetett eszmék testvéries megvitatása.

Ami a gyűléseknek rendszerint egyik fénypontja szokott lenni, az elnöki megnyitó, itt minálunk sem a harmadrendű csillag fényével villant fel.

Erdélyi Imre elnök a nála megszokott s erősen kifejlődött gyakorlatias érzékével s kritikai éleslátásával nyomon kísérte megnyitójában azokat a részben ellenséges, részben túlhajtott buzgóságból eredő társadalmi irányzatokat, melyek a korszerű és a jogos liberális hangzatos jelszavaival az építő munka helyett a felforgatást és rombolást ismerik elengedhetetlen köteleességüknek. Közállapotainkat s társadalmi viszonyainkat tömören jellemző fejtegetései

itt-ott erősen színezettek ugyan, de az igazság lelke híven lengi át az egész beszédet. Az elnöki megnyitót aktualitásánál s benső értékénél fogva azzal honorálta a lelkész egyesület, hogy vezető protestáns lapjaink közül a Sárospataki Református Lapokban s a Debreceni Protestáns Lapban közzététetni óhajtja s ezenkívül jegyzőkönyvébe iktatja.

A mely hatást keltő elnöki megnyitó végeztével a tagok számbavétele s az elmaradottak igazolása után Bokross Elek rohodi lelkésztestvérünk lépett a felolvasó asztalhoz, ki mozaikszerű, de mégis harmónikus egységes, kellő gonddal megszerkesztett felolvasásában élénk világot vet azokra az egyháztársadalmi jelenségekre, melyekben a) a lelkész közéleti szereplése; b) a 48. XX. t.-c. alapján egyházi- és iskolai szükségleteink kielégítése; c) iskolai államosítási törekvések; d) vegyes házasságkötéseknél követhető eljárás; e) a református lelkész káthetrai működése s végül f) az ORLE. tevékenységének s létjogosultságának az élénk hangsúlyozása — nyertek őszinte és megkapó kifejezést: míg a felolvasó kritikai megjegyzései a gyakorlatias egyházi élet olyan perspektíváját tárja fel, melyen elgondolkozni még azoknak is érdemes, kik a küzdelmekbe belekóstoltak ugyan, de még mindig erősen érzik az evangéliumi igazságot: az aratni való sok, de az arató kevés! A gyakorlatias egyházirodalmi életet majd minden fontosabb mozzanatában felölelő eme tartalmas s élénken előadott felolvasást közgyűlés jóleső érzéssel s hálás köszönettel jutalmazta.

Bokross Elek felolvasása után program szerint egy férfi négyes dalainak kellett volna következnie, de a négyes kar éltető lelke, Szikszai András ibrányi lelkész távolléte miatt ez a jelzett szereplés jobb időre maradt. Az Istenhez emelő, lelket gyönyörködtető dal majd akkor is elkél...

A férfi négyes szereplésének elmaradásával okozott csalódás felett napirendre térve, egyesületi közgyűlés múlt évi őszi határozatához híven újból tárgyalás alá vette Rác Gyula nagyhalászi lelkész által beadott s alaposan megindokolt ama javaslatát, mely a középszabolcsi református lelkészegyesületnek az O. R. L. E.-be való belépését tárgyalja. Egy rövid idő óta, a különben testvéries együttérzéssel s szeretettel működő kebelbeli lelkészek között elméleti s gyakorlati elvek s ellenvetések alapján mindig ez volt az ütköző pont. Egyházalkotmányunk jellegzetes természetéből, történelmi fejlődéséből szerzett érvek, szemben az újkori haladás, az élni s működni vágyó egyesült erőkre mutató szokatlan, de mégsem törvényellenes felfogással, hol az izzóvá válni kezdő szenvedély, hol a tárgyilagos megítélés hangján vívják azt a nagyszerű csatát, melynek vége itt is, Középszabolcsban, mint annyi más helyütt: az O. R. L. E. létjogosultságának általános elismerése. Igaz, hogy a várva-várt eredményt inkább a békés kiegyenlítést kereső testvéries érzület hatalmának, mintsem a lobogó szenvedélyek s tüzeskedő indulatoknak lehetett köszönni!

Igy tehát az O. R. L. E.-be való belépés kinyilatkoztatásával — hála Istennek — elült az eddig megismétlődő vihar s azok is, kiket talán egyénileg még most némi elvi meggyőződés választ el az O. R. L. E.-től, azok is reménységgel tekintenek a jövőbe s várva-várják az idők teljességét, amikor

ők is teljes meggyőződéssel s összes tudásukkal lehetnek élő tagjai az új és korszerű egyházas alakulatoknak!

Mint az O. R. L. E.-tel kapcsolatosan felmerült s nagyon is aktuális ügy lett élénk discussio tárgya a Görömbey Péter esperes lelkész által féltő gonddal s meleg szeretettel szőnyegre hozott nagy és nehéz kérdés: a Kálvineum céljaira befolyt s még remélhető összegek elegendő fedezetet nyújtanak-e olyan építkezési tervek keresztülvitelére, melyek a Kálvineum létesítésével szoros összeköttetésben vannak. A hozott és meghozandó áldozat nem fogja-e gyöngíteni az O. R. L. E.-nek a Kálvineumban lefektetett magasztos célját, ha a most idáig összegyűjtött erő egy oly költséges építkezésbe temetetik, melyet a teljes és végkifejlés állapotába juttatni talán éppen majd a pénz hiánya miatt nem lehet? Nem célhoz vezetőbb lenne-e az, ha nem épületekbe, nem kőhalmazba olvasztaná bele az O. R. L. E. kálvineumi végrehajtó bizottsága az eddig bámulatos lelkesültséggel összehozott filléreket, hanem alaptőke képzésére fordítaná minden meglévő s ezután is lassanként növekvő anyagi erejét, melynek évi jövedelme aztán útát nyitná az árvák egyénekenkénti segélyezéséhez? Az elhangzott kérdések elméleti s főképpen gyakorlati tüzetes megvizsgálásánál Andrassy Kálmán bíró lelkésztestvérünk fejtette ki eredeti nyomokat s praktikus módosítást jelző, mindvégig nagyszerű gondolatait! Az ő lelke is — úgymond — hozzáfört a Kálvineum eszméjéhez s ez a fenséges egyházbirodalmi összpontosított erő, vagy krisztusi szeretet, mely az árvák sorsának javításában Isten dicsőségét munkálja, őt sem hagyhatja érintetlenül. Zászlót bont ő is evangéliumi meggyőződéssel, mert az árvákat, elhagyottakat, erőtlenekeket, kicsinyeket szeretni annyi, mint a Krisztust szeretni, sőt egy az Isten szeretetével. Az ily új lelki világot teremtő eszme megtestesítésénél aztán kiváltképpen kell vigyázni a kivitelezési módokra, a cél eléréséhez szükséges eszközök megválasztására. Szerinte is akkor nyilvánulhatna meg legintenzívebben a Kálvineum céljaira nagy buzgósággal s csodálatos önfeláldozó szeretettel összehordott anyagi, de erkölcsi fenkölt gondolkozási hirdető áldozat, ha a gyámolítandó árvák nem egy-két szűken határolt helyen összpontosítottatnának, hanem hajlamaik és tehetségeiknek megfelelő intézetekben s iskolákban nyernének alkalmas elhelyezést, s a megállapított árvasegély azon a ponton érvényesítené a maga áldásos hatását, hol a munkás, küzdelmes életre való előkészülés legelőbb biztosítékot nyújt az árva közhasznú egyéniségének a kifejlődésére!...

Lelkészegyesület egy pár észrevétel után helyessé járul az eredetiségében nagyszerű s gyakorlati jelentőségében meglepő előterjesztéshez, anélkül, hogy ez előterjesztésben foglaltakat mint kötelező határozatot szegezné le, kimondja, hogy az egyesület elnöke útján bizalmas hangú felterjesztésben hozza ezeket az eszméket a Kálvineum végrehajtó-bizottságának a tudomására s mielőtt a nagy és költséges beruházásokat megtenné, liztelettel kéri a középszabolcsi lelkészegyesület véleményének a meghallgatását!

Egyesületünk is igyekszik a maga méltó részét kivenni a Kálvineum jövedelmének a fokozásából!

Már korábban az egyházmegyei közgyűlésen kimondatott, hogy egy, az egész egyházmegye egyházi és világi előkelőségének a bevonásával még ez év folyamán Kálvineumi-ünnepélyt rendez, melynek előkészítésére az egyházmegyei tisztikart küldi ki. Lelkészegyesület az egyházmegyei határozatban a maga álláspontját látja híven visszatükröződni, a Kálvineum javára rendezendő ünnepélyt illetően az egyházmegyei határozathoz bizalommal járul, a saját hatáskörében is mindent elkövet, hogy úgy az anyagi, mint az erkölcsi siker minél hitebben szolgálja a kitűzött fenséges célt!

Végül még a dr. Szabó Aladár budapesti református lelkész által a lapokban ismertetett belmissziói cursus körül folyt a szó. E nagyszerű s határozottan haladást jelző ujitást és üdvös mozgalmat egyesületünk a legodaadóbb érdeklődéssel s komoly ügyellel méltányolta s ennek jeléül, hogy az elhíntett magból új élet sarjadjon, a 4-5 napig tartó belmissziói tanfolyamra, 100 korona költség megszavazása mellett Andrassy Kálmán bűji lelkészt küldi ki a maga részéről, ki majd a szerzett benyomásokat és gazdag tapasztalatokat bizonyára áldásosan fogja hasznosítani lelkésztestvéreink javára.

A déli időn túljárt már az óramutató, mikor a minden egyes részletében érdekes és tanulságos tárgysorozat végére ért a közgyűlés. Ha ezidőszert talán nagy horderejű dolgokat nem s végezhetett a középszabolesi lelkészkedő papság, annyit megtett, hogy bizonyos korszerű kérdésekben egyetértve, legjobb tudása szerint egyengette a haladás útját s a testvériesség szent gondolatát minden egyes összhangzó állásfoglalásával megpecsételte; ez pedig az élet bajainak legyőzéséhez s küzdelmeinek megharcolásához az Isten segédleme mellett, úgy érzem, hogy elegendő...

Melkó István,
lelkészegyesületi jegyző.

A magyar református lelkészi állás főbb problémái a XX. század elején.

I.

Problémák, feleletre váró kérdések halmaza mered felénk ma az élet forgatagában minden társadalmi állásnál s a vágy, az óhaj a jelenlegi nehéz helyzet javítása után mindenütt általános. Oly állásoknál felmerülő feladatok megfejtése, amelyek működése inkább az anyagi, mint a szellemi térre szorítkozik, egyáltalában nem mondható nehéznek, mert legtöbb esetben csak egyszerűen meg kell adni a megfelelő anyagi eszközöket a kérdéses állások viselőinek, hogy azok a kellő hivatottság birtokában a munkakörökkel járó kötelességeknek eleget tehessenek. Milyen másképpen van ez a lelkészi állásnál! Ha itt csupán az állás anyagi oldalára fektetnénk a súlyt, akkor a lelkészi hivatás jellege, magában a „lelkész” szóban kifejezésre jutó feladat eltörpülne, úgyszólván megsemmisülne, míg ha ellenben a szellemi működés kifejtésénél az anyagi eszközök szükséges voltát figyelmen kívül hagynánk, vagy legalább nagyon csekélyre értékelnénk, munkálkodásunk az anyagi

erők hiányában megbénulna, hiszen már a lelkészi állás viseléséhez szükséges szellemi tudás birtokába sem jutunk pénz és áldozat nélkül; a lelkészi állásnál felmerülő problémákat még bonyolultabbakká teszi azon körülmény, hogy egy lelkész munkakörét, tevékenységének a mezejét éles határokkal megvonni nem lehet. Más állások viselőinek, pl. a jegyzőnek, orvosnak, ügyvédnek, bírának, mindegyiknek szorosán meg van jelölve az a tér, amelyen mozognia kell, míg a elkész saját egyéni felfogása, a körülményekhez alkalmazkodni tudó bölcsesége irányítja annak a kérdésnek a megítélésében, hogy a szorosán vett templomi szolgálatokon kívül miképpen és mely irányban, a munkálkodásnak mily mezején fejtsék ki hívei és a közügy javára működését. Rendkívül nehezíti és sulyossá teszi a lelkészi állás viselését az az évről-évre jobban tapasztalható kicsinyítés, amellyel úgy az intelligens elem, mint a köznépi viseltetik vel szemben. A magasabb tudással bíró emberek amint azt a francia separatio története is fényesen igazolja, ma már nemcsak nem érzik a lelkészi állás szükségességét, sőt feleslegesnek is tartják. Az ő szemükben a lelkészi állás alapja a babona, monda, mythos, amelyet Krisztusról alkottak; teljesen igazat adnak azon középkor végén élő pápának, aki így szólt: „Századok bizonyítják, hogy mily hasznát vettük mi a Krisztusról szóló mondanak”. Szerintök a lelkészi állás minden erejét túlvilági képzetek hirdetéséből meríti s birtokosai a jövő élet örömeinek vagy borzalmainak a festésével akarnak hatni s hivatásukat a közönséggel szemben mystikus homállyal vonni be. Ezen felfogásnak felel meg egy, a néhány évvel ezelőtt a „Csuhasok” ellen kiadott socialista röpirat azon megjegyzése: „A világi javakat, a kezökben levő birtokokat adják nekünk a papok, szívesen átengedjük nekik a túlvilági hosszantartó örömeiket”. Az intelligens elem hivatalnoki osztálya, amely úgyszólván reggeltől estig gyöttri magát az iroda idegölő munkáiban, bizonyos irigységgel tekint arra a lelkészre, aki, szerinte, a kényelem párnáján heverész s nincsen lekötve az előre kiszabott munka nyűgéhez. A köznépi ultrasociális része, mint ingyen-élőket tekint a lelkészeket s még a józanabb, vallásosabb elem is abban a meggyőződésben él, hogy könnyebb hivatal nincs, mint a lelkészi, mert hiszen dolga nincsen, legfeljebb a prédikálás, a prédikációkat pedig régen megtanulta a kollégiumban. Végül a mai materialisztikus kor ellenséges áramlatát látva a vallással szemben, minden szépitgetés nélkül be kell ismernünk, hogy a XX. században valamint az egyház, úgy a lelkészi állás is nagyon ingatag alapon áll s bizonytalan jövőnek néz elé.

Nem csoda aztán, ha ezen a vallásra, a lelkészi állásra ellenséges viszonyok között különféle elméleteket, különféle javaslatokat hoznak forgalomba a szakférfiak, hogy a hitéletet erősítsék, a lelkészi állást védbástyákkal vegyék körül. A cura pastorális körül követendő eljárások száz meg száz tervezete fekszik előttünk. Ezeknek a javaslatoknak és terveknek azonban egy óriási hibájuk van: elvont elméleteken alapulnak, nem a való életből merítik őket legtöbbször, vagy ha a való életből vétetnek is, hazájuk Angol-, Francia-, Svájc, Németország, vagy Amerika. Nekünk magyaroknak egészen más a lelki világunk; nálunk a magyar életből merített példák-

kal kellene a lelkészi állásnál felmerülő problémák megfajtására törekednünk. Nemcsak a tudományok elsajátítására vonatkozó nevelésben, hanem az igazi, a lelkész által végzendő lelki nevelésben is az inductív módszer elébe teendő a deductívnek. A lelkészi pályán nem a szobák négy fala között gyártott elméleteket igyekezzünk mi gyakran a cél rovására érvényesíteni, hanem sokkal inkább a gyakorlati életből merített példákkal alkossuk meg az elméletet s bocsássuk azt közre, a mások használatára.

E becses lap hasábjain 14 évvel ezelőtt (1898. év 6., 7., 8., 9. sz.) boldogult püspökünk, dr. Eröss Lajos bocsátott közre egy cikksorozatot „A magyar református lelkész sociális helyzetéről”. A kiváló, gyakorlatias értekezésről tett cikkek igazán a való életet világították meg. Az én szerény cikksorozatomban is ez lesz a célja. A lelkészkedés körében felmerülő néhány problémával akarok foglalkozni s azt 12 évi lelkészi működésemből merített tapasztalat alapján megvilágítani. Szerintem csak, ha egy nagy és egy kis egyházközségben évtizedekig működő magyar református lelkész leírja tapasztalatait, a belmisszió terén használható eszközöket, akkor volna kezünkben igazán a kulcs, amellyel sikeresebben lehetne megnyitni a lelkészi állásnál levő rejtélyek és feladatok ajtajait.

Dr. Veress István.

A nagykarolyi református egyház- megye tavaszi közgyűlése.

Folyó május hó első napján tartotta meg nagykarolyi református egyházmegyénk szokásos tavaszi közgyűlést Nagykarolyban, Berey József esperes és Domahidy Elemér egyházmegyei gondnok urak kettős elnöklete alatt.

Esperes úr buzgó imádsága, valamint az egyházi és hitélet minden egyes fontosabb momentumait magában foglaló jelentéstétele után, azonnal reáért a közgyűlés, a 34 pontból álló tárgysorozat taglalására.

Nagyobb vita indult meg mindjárt kezdetben a zsinati tagság betöltését elrendelő esperesi, illetve választmányi végzés felett, mely vitát csak igen nehezen lehetett a közkívánalmaknak, valamint és főként, az egyházi törvények követelményeivel minden tekintetben megegyezőleg rendezni.

Deme Kálmán világi főjegyző úr lemondása, tekintettel az általa felhozott nyomós indokokra, érdemei elismerése mellett elfogadtatott, valamint elfogadtatott a számvevőszéki jelentés is, utasítván Gebe és Szamoszeg egyházközségek presbyteriumai, számadásaiknak mielőbbi helyesbítésére.

Az őszi folyamán „Kálvineum-ünnepély” tartása határozatott el Nagykarolyban, melynek létrejöttésére korántsem az e tekintetben gyászkeretes hír gyanánt feltüntetett és közölt sorok, illetve azoknak olvasása és megszivlelése sarkalta az egyházmegye plénumát, hanem az ezel kapcsolatos magasztos cél, t. i. árváink jövő sorsa, jövő helyzettségének sokáig semmiképen el nem odázhat-

kérdése, valamint az esperes úr által, ugyancsak e lap hasábjain, már előbb ismertetett hathatós indokok.

Mihi Elek ceglédi énekvezér azon kérése, mely-nélfogva a kántorképzés kapcsoltatnék ki a tanítóképző intézetek tanítási ügymenetéből, vagyis, hogy a tanítóképző intézetek kántorokat egyáltalában ne képezzenek: — a tanügyi bizottság előterjesztése alapján — egyhangúlag levétezt a napirendről. Ezzel szemben azonban pártolólág felterjesztetni határozattak, az egyes folyamodó egyházközségek államsegély kérvényei, valamint az „Erdővidéki egyházmegye” azon átiratai is, hogy végre-valahára, a mai kor és törvényeink követelményeinek megfelelőleg rendeztessenek a lelkészi fizetések...

Egyházmegyénk e részt, szintén felterjesztést intéz felsőbb egyházi hatóságaink elé.

Kaplony iskolaépítésre köteleztetett, Nyírmegyesre pedig bizottság kiküldetése határozatott e részt. Több kisebb kaliberű ügyek letárgyalása után a gyűlés délelőtt 11 órakor véget ért.

Délben közebed volt a Magyar király szállodában, melynek folyama alatt, különösen Domahidy Elemér gondnok úr, gondolatokban gazdag beszédet tartott, fejtegetvén a többek között, hogy az egyházmegye kül- és belélete terén, már eddig is kifejtett szerény munkásságát mimódon óhajtja a jövőben gyümölcsözőbbé tenni egyházmegyénkre nézve... Délután bírósági gyűlésre jöttek össze tanácsbíráink, melynek tizenhatsz és többnyire igen bonyodalmas pontozata levén: — csak a késő esteli órák vetettek véget.

Bere, 1912 május hó 6-án.

Tukaes László,
református lelkész.

Valami a tanítókról.

„A tanítók között tehetséges ember nincs; nem is lehet. Hiszen a tanítói pályára csak az olyan tanulók mennek, akik középiskolai tanulmányaikat csekély tehetségük miatt nem képesek elvégezni, úgyannyira, hogy az alsó négy osztályt is csak nagy nehezen tudják keresztül úszni!”

Hogy is lehetne hát bennök valami tehetséget feltételezni?!

„Hiszen tessék csak megnézni: fejtenek-e ki valami irodalmi munkásságot, számottevők-e a dolgozás terén? Ugy-e, nem? És miért? Mert nincs tehetségük!”

A mult napokban hallottam meg a tanítókról mondott ezen véleményt. És ne tessék gondolni: nem lelkész, nem valami világi ember mondotta. Mondotta olyan valaki, aki maga is tanítással foglalkozik, még pedig elemi népiskolában!

Hogy nem akadt valaki tanítótársaim közül (— bocsánatot kérek: én is tanító vagyok, hiszen tanítással foglalkozom, ha nem is az iskolában —), aki felszólalt volna ezen sértő s minden ízében alaptalan mondás ellen: azt én tanítóink szerénységének s ezenkívül annak tulajdonítom, hogy minden egyes magyar református tanító érzi önbecsét s tudja,

hogy nehéz munkálkodásukat komoly figyelemmel kíséző művelt ember ezen véleményt nem fogadja el.

Nekem azonban kötelességem felemlíteni ez ügyet.

Régi nagy tanítók szellemei vesznek körül. Kartársaim közül is sokan néznek reám... Hiszen 12 év óta állok egy meglehetősen nagy egyházmegyében a tanügy szolgálatában.

De van még más okom is.

Nagyon jól tudom és tudja minden más lelkész-társam is, hogy a lelkészt és a tanítót, egyházainkban a szellemi élet e két vezetőjét, nagyon szoros érdek fűzi össze. Hiszen közös előrehaladásért együtt dolgozunk. És dolgozunk mindketten azon a pályán, melyen legkevesebb a rózsza és legtöbb a tövis... melyen legerősebb a munka s legkevesebb a jutalom, mely a szellemi erőt legjobban emészti s melynek követői mégis a legszegényebbek, mely leghamarabb elvezet a szomorú igazságra, melyet Tompa a népre vonatkozólag így fejez ki:

„Szánd, véd, hordozd karon,
Hálából megrug s keresztfára von!”

... Magunk is rugjuk egymást?!

... És megint: egy tanító (aki ugyan tanítónő) a másik tanítót?!

„De hát a tanítók nem számottevők a munka terén, mert hiszen tehetségtelen emberek”.

De mi is az a tehetség? Kölcsey szavaira emlékezem: „Az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre keskeny kört tölthet meg fényével. A nap tömérdek égi testet bevilágít, de az egész mindenségre még sem terjesztheti ki sugarait. Így a nagy ember, ki nagy talentumokat vett a sorstól, ezrek, sőt milliók előtt jótékony napként világíthat: nagy tehetség; de tehetség a kicsiny ember is, ki hivatását betölti abban a körben, melybe állított!” És ki meri mondani, hogy a tanítók nem töltik be hivatásukat?!

Nézzük csak.

„Napjainkban a gyermeket, a jövő embereit, a legnagyobb részben nem a szüle, hanem a tanító tanítja meg imádkozni”. Ő kapatja jókor istenfélelmére. Az ő hivatása a puha földbe olyan magot hian-teni: „melyet a hév nem bánt, az eső el nem mos, melynek aratása mindenkor bizonyos”. Ő kezdi bontogatni a gyermeki lélek gyöngye szárnyait, hogy azokon idő multával a magasba emelkedni tudjon. Ő kezdi megismertetni a gyermekkel, hogy egy nehéz, zivataros, de dicső multú egyházhhoz tartozik, melyet szeretni szívének egész melegével, lelkének egész erejével tartozik!

... Nem munka ez?!

A tanító ismerteti meg a gyermekkel hazáját. Ő tanítgatja fáradságos munkával, tüdő kitarással, hogy idővel értse a szót: „szeresd a hazát, mert a hazaszeretet egyike a kebel tiszteletre legméltóbb szenvedelmének!”

Hogy a gyermek nem bír felemelkedni a haza fogalmáig? Én nem osztom ezt a nézetet, mert a haza, a hon az emberre nézne: „ott kezdődik a csendes tanyának küszöbjén!” És ha a tanító megtanította a gyermeket, hogy szeresse a helyet, hol első éveit tölti s szüleinek szerény laka, őseinek sírja áll, a kis mezőt, melyen mint kis gyermek lepke után

futkos, majd éveken keresztül dolgozni, a fát, mely alatt pihenni fog: akkor az emberré fejlődött gyermek érteni fogja, hogy a haza minden igaz fiának áldozni kell a haza oltárára, hogy ez az áldozat abban csúcsosodik ki: teljesítve kötelességét mindenki becsületesen és lelkiismeretesen! Ha a tanító a gyermek lelkében egy pantheont épít, megrakva azt nemzetünk hőseinek szobraival: akkor az emberré épült gyermek szeretni fogja nemzetét s nem szűnik meg létezni az a csodás folyam, a haza- és nemzetszeretet szent folyama, mely forrón és titkos mélységből ered, melyben nyéré e nép jövője zálogát, — és amiben megtartatik csodásan, ha rá a sors új szenvedést boesát! Akkor szőszékeinken a hazaszeretetről beszélve magasabb régiókba szállhatunk mi is, lelkészek, mert tudjuk, hogy van, aki megért bennünket; akkor igazi öröm száll szívünkbe, ha szőlőhegyein, vetéseink között felhangzik a nóta, az a régi nóta:

„Amerre bújdokol hegyen-völgyön át:
Ne mossa le zápor a lába nyomát;
Avarba ne rejtse levéltakaró,
Szél el ne söpörje, ne fedje be hó!”

... Bizony nagy munka ez! Bizony tehetség kell ehhez!

És épen ezért nagyon sajnálom, hogy akadt valaki, aki a tehetség, a munka ellen beszélt. És épen ezért... megboldogult... kiváló munka után nyugalomba vonult... másrésről: ma is munkálkodó nagy tehetségű, lélekemelő dolgokat végző tanítóinkra gondolva, tanítóinkra, kik letéteményesei, alapvetői a mi munkásságunknak, igazi nevelői egy leendő s nálunknál jobb nemzedéknek, azt hiszem: minden lelkész-társam velem együtt érez s tanítóink érdekében visszaútasítja azt a korlátolt főből származó s elszigetelten álló nyilatkozatot.

Kólyi.

A nagybányai református egyházmegye közgyűlése.

A nagybányai református egyházmegye, mint minden évben, úgy az idén is Nagybányán tartotta szokásos tavaszi közgyűlését, április 26-án.

A gyűlésen 35 lelkész, 38 világi képviselő és 8 egyházmegyei tisztviselő vett részt, vagyis az alkotó tagok száma 81 volt.

Pénteken délelőtt 10 órakor kezdődött, a város-házán a közgyűlés. A 42 lelkész közül elhalt Pap József adorjáni és Kálmán Sándor hiripi. Távol voltak 5-en. Helmezy József gondnok, Csaba Adorján, Dezső Kálmán, Szilágyi Tihamei tanácsbírák kimentették távolmaradásukat.

Egyházi elnök Széll György esperes, világi elnök Tóth Móríc legidősebb tanácsbíró volt. A gyűlést az esperes imával nyitotta meg, majd számba vették a jelenvoltakat.

Az esperesi jelentés megemlékezett az elhunytakról, a személyes változásokról (új lelkészek Kovács József onbodi, Baranyi Lajos kakszentmártoni). — Ismertette az építkezéseket, iskolaügyeket, engedélyeket stb. A kecskeméti földrengés által sújtottak

6. h. 2v

részére az egyházmegye 506 korona segélyt adott s a panyolaiaknak is fog adakozni.

Soltész Elemér főjegyzői minőségében ezúttal szerepelt először, akit minden oldalról melegen üdvözöltek. Bogdán Lajos új aljegyző a főjegyző kezébe letette az esküt. Mindketten pár köszönő szót intéztek a gyűléshez.

Balogh István tanácsbíró agg korára való tekintettel lemondott. Az ő helyére és a Soltész E. tanácsbíró helyére a választást elrendelték.

Az új tanítók letették az esküt. A szatmárhegyi lelkész és kántor kérelmére, sáros időben temetéskor fuvart rendeltek nekik.

Bemutatták az országos református lelkészegyesület alapszabályait. A számvevőszékbe Kócsi Péter és Oláh Sándor tagokat választották. Egyházközségi képviselőkül pedig az eddigieknek mandátumát egy évvel meghosszabbították, mivel jövőre úgyszólvános tisztújítás lesz. Ezenkívül különböző kölcsönügyek, díjlevelek, építkezések, rendkívüli adók tárgyalása volt napirenden (összesen 67 pont) s ezeket pont 1 óráig egytől-egyig mind letárgyalták.

Délben közébdán volt az István király szállóban, hol mintegy nyolcvan vettek részt.

D. u. 4 1/2 órától 7 1/2 óráig bírósági ügyek következtek. A kakszentmártoni presbyterválasztás ellen beadott panaszt elutasították. Helmezy és Nagy Elek felebbezését adókiadás ellen elfogadták s 3 fegyelmi ügyet tárgyaltak, melyek közül Szabó Károly sárközújlaki lelkész fegyelmi ügye teljes fölmentéssel végződött.

A képviselők többnyire már pénteken délután 4 órakor hazautaztak, mintegy 25–30 főből állott társaság maradt ott estén s a polgári körben, a dalárda nőtái mellett, csendes mulatságban emlegette a régi jó időket.

Emlékezzünk régiekről.

Andaháza.

Andaháza, a Közép-kor végén Uj-Anda néven templomos, egyházas falu volt s Szent-Kozma Damján (ma Szentkozma-pusztá), Ujfalu, Apa-Kovácsi (ma Kovácsi-pusztá), Sáp, Földes, Szentmiklós (ma ugyanily nevű pusztá) között feküdt, hol Bihar, hol Szabolcs vármegyéhez beosztva. Most Berettyó-újfaluhoz s így Bihar megyéhez tartozik; — azonban túlnyomólag hajdúmegyei földesi, meg debreceni családok bírnak és csak kisebb része van sápi, újfalusi gazdák kezében.

A legrégebb írott emlékekben (az 1333. évi pápai tizedjegyzék, mely Péter nevű papját 7 garasos decimával említi) Andaháza Uj-Anda néven fordul elő legelőször. Bunyitay V. ebből azt következteti, hogy a XIV. század elején fennállásának már a második korszakát élte, éppen úgy, mint a szomszédos Ujfalu, miután első telepeseit valamely veszedelem, talán az 1241. évi tatárjárás elseperte. Ugyancsak Bunyitay e falu nevének később használt alakjában anda(andalog) lelki állapotot jelentő személynévtől származtatja. Bunyitay szerint 1463-ban, Csánky Dezső szerint pedig már 1418-ban Andaháza néven nevezik az oklevelek. Mindig nemesi birtok és hosszú ideig

a herpályi vagy érpályi uradalom tartozéka volt, amelynek birtokosa a XIII. század végén Miklós bán. A következő század közepe táján az uradalom királyi birtok s mint ilyen adományozta Nagy Lajos 1373-ban Domoszlai Miklós hevesi főispánnak. Utóda, Demeter magvaszakadtával, Zsigmond király 1418-ban Érpályi, Ujfalu, Kengyel, Szent-Kozma Damján, Szent-Demeter és Andaháza helységeket Domoszlai Apollónia férjének, Rozgonyi János főkincstartónak adta. Ezen helységekből 1425-ben a Tarköviak és a Domoszlai-család révén a Pásztóiak szintén földesurak; a Tarköviak később is. A század második felében a herpályi uradalom részeiben birtokosokul a Csáky-, Dersi-, Losonczi-, Mezőgyáni-, Tordai-családok is feltűnnek. 1479-ben özvegy Mezőgyáni Mihályné olyan hatalmaskodást követett el szentdamjáni, andaházi, herpályi, újfalusi és kengyeli jobbágyaival Marjai Lukács kovácsi birtokán, hogy királyi deputatio vizsgálta meg a férfias erejű asszonyság dolgát. A XVI. század derekán e családok közül már csak a Csáky-, Dersi-, Mezőgyáni familiák birtokosok a szétszakadozott herpályi uradalom községeiben s mellettük találjuk a Farkas-, Fügedi-, Telegdi-családokat. 1495-ben egyfelől Mezőgyáni Mihály fia, János és leánya, Zsófia, Petri Derzs Lőrincné, másfelől Szobi Mihályné, Dezsőfi László leánya, Zsófia, egyezségre léptek a biharmegyei Érpály, Gáborján, Ujfalu, Szent-Kozma Damján, Andaháza és Bódogfalva stb. birtokokra nézve. 1552-ban Andaháza 21 portája közül hét Telegdi Jánosé, 4 1/2 Csáki Péter özvegyéé, ugyanannyi Dersi Miklósé, 2–2 Csáki Farkasé és Csáki Imrécé, egy Csáki Mihályé. 1555-ben a község már behódolni kényszerült a töröknek s ekkor Telegdi Miklós nevén van benne 4. Csáki Farkasén 3 porta; özv. Derzsi Ferencné portái elhagyottak. Az ez évi összeírás több birtokról nem szól.

Az 1572–73. évi török defterekből (adókönyvek) megismerjük Andaháza jobbágy lakosságának adózó részét. A defter húsz háznak gazdáját sorolja fel. Ezek: Baló Imre, Balog Benedek, Bog János, Barát András, Demse János, Koza (?) Lőrinc, Kender János, Kis Tanás, (Kuzian vagy Kozián (?) Márton és Egyed, Két Moeskos Tamás és Moeskos Péter, Mece (?) Sebestyén, Simon Bálint, Tót János és György, Vörös Ambrus. Látszik, hogy a török adóírást egymásik nevet elferdítva írta. Ugyanekkor még temploma is meg van a kis falunak.

De évei már megszámlálvák. Két évtized múlva kitört a 15 éves nagy háború s a tiszántúli vármegyék falvait 1593-ban kifosztotta, felperzselt s rettenetes módon elnéptelentette a krími tatárság. Andaháza is ekkor pusztult el az összes közeli és távoli falvakkal együtt. Andaháza legnagyobb birtokosa ez időben úgy látszik Király György váradi kapitány volt; de más nemesek, bizonyosan a régebbi földesurak utódai is bírtak benne.

1599-ben „megégett”, 1600- és 1605-ben „elhagyott”, jelzővel igazolják a vármegye dikátorai, hogy egy lélek sincs Andaházán, aki adót fizessen.

Ettől fogva a múlt század közepe tájáig semmi adatom nincsen Andaháza történetéről. Időm és alkalmam nem lévén ez irányban kutatni, XVII. és XVIII. századbéli birtokosait sem ösmerem. Bizonyos, hogy az 1593. évi nagy pusztulás után nem népesedett be többé. Békésebb idők beálltával a szomszédos falvak

közül Kovácsi Bakonszeggel olvadt össze s már 1621-ben a két kis falu társegyházat alkot együtt; Kórogy pedig filiájuk. Szent-Miklós életben megmaradt lakosai is kezdtek visszazáolingózni. Előbb a hamarosan lábraálló földesi anyaegyházhoz csatlakoztak, amelynek ezen időben iskolája is volt. Földes filiája volt akkor Tetétlen is. Szent-Miklós 1627-ben már ismét anyaegyházzá szervezkedett, de 1660-ban Szejdi basa hadai végképen feldúlták és elpusztították. A zsitvatoroki és bécsi béke után újra felépült Sáp és leányegyháza Torda: Ujfalu, mely iskolát is tartott fen: sőt kevés időre Herpály is benépesült. Azonban Szent-Kozma és Andaháza még mint leányegyházak sem említettnek a XVII. század elejéről való egyházi sematizmusban.

A múlt század első felében Andaháza egyik birtokosa, családjának utolsó férfi sarja, Szilágyi Mihály, aki előnevét is ezen birtokától vette, a debreceni kollégiumban és a Ludovica tisztképző akadémiában tett nagy alapítványával maradandóvá tette nevét. Kis Andaháza nevű pusztarész volt az övé, amely halála után előbb a micskei Baranyiak, majd Kiss Károly és neje, Jancsó Anna birtokába került. Kissék azonban igen hamar túladtak e birtokon. Körülbelül 500 holdat 1848-ban Jámbor Ferenc és fia debreceni polgárok vásároltak meg belőle 18.000 ezüst forintot. Ez a birtok a rajta levő régi tanyával együtt most a debreceni Jóna-családé. Az ősi birtokosok leányági utódai közül néhány földesi családnak van még csak némi öröksége Andaházán. A puszta legnagyobb része a múlt évtizedekben új kezekbe került. De mint már — fentebb említém — ezek is többnyire földesiek. A Jóna-családon kívül legnagyobb birtokosok ma Andaházán: Csapó István, Karácsony Zsigmond, Boros Lajos, a Sáp, Szabó, Budaházy, Karacs földesi családok és Oláh Mihály Sápról.

Irta: **Zoltai Lajos.**

(Folytatjuk.)

Egyházi élet.

Az 1912. évi június hó 4-ik napján Debrecenben a nagytemplomban tartandó lelkészszentelési ünnepély sorrendje.

1. Az egyházkerületi gyűlés tagjai s a fölszentelendő atyafiak a közgyűlési teremből a püspök által vezetett bevonulnak a nagytemplomba; a püspök és az esperesi testület az úrasztala körül, a főgondnok és az egyházmegyei gondnokok a gyűlés többi tagjaival az úrasztalával szemben levő sorszékekben, a fölszentelendők pedig a keletre eső sorszékekben foglalnak helyet.

2. A kántor éneklé a gyülekezettel felállóra a 37-ik dicséret (Jövel Szentlélek Úr Isten!) első, s rendes énekül a második versét. A második vers végén

3. az egyházi beszéd tartásával megbízott tiszteletes *Bán István* atyafi fölmegy a szószékbe s istentiszteletet tart a következő sorrenddel: előfóhász, előimádság, egyházi beszéd, úri imádság, megáldás. Ezek végeztével

4. a kántor éneklé a gyülekezettel a 235. dicséret első versét: Óh Isten, aki pásztorokat stb.

5. Ezen vers éneklése alatt a fölszentelendő atyafiak szószékeikből kijöven, előző napon megállapított sorrend szerint megállanak a szentasztal körül. Ekkor

6. a püspök beszédet tart hozzájuk s e közben megkérdezzvén őket, ha készek-e magokat a lelkipásztori hivatalra esküvel elkötelezni: feletük után az egyházkerületi főjegyzővel fölesketteti őket (mialatt jobbukat szívökre teszik).

7. Eskütétel után az esperesi kar és a fölszentelendő lelkészek testülete éneklé a 44. dicséretnek 1., 2., 4. és 5-ik verseit a CXVI. zoltár dallama szerint s ekkép módosítva:

1. Ó Szentlélek! hívek tanítója.

Kinél lakozik a teljes tudomány,
Ügyefogyottaknak hű pártfogója,
Kitől száll alá e jó adomány.

2. Világosítsd sötét értelmünket, —

Hogy értsük az Istennek akaratát,
Nyisd meg engedelmisségre szívünket,
Halljuk kétszer egyszeri szózatát.

4. Nem kérünk Tőled szólást nyelveken,

Sem hogy csodát telessünk betegekben,
Csak szentséget munkálkodjál mi bennünk,
Igy lehet nekünk az Úrhoz mennünk.

5. Neked adjuk egészen magunkat.

Lelkünk-testünk és minden tehetségünk,
Néked tesszük most is áldozatunkat,
Mert Te vagy, szent Isten! reménységünk.

8. Ez ének elhangzása után a püspök felszólítja a fölszentelendőket, hogy sorban egymásután térdepeljenek le, s ő és az esperesek kezeiket reájok tévén, a megáldást végbeviszi; a tiszteletes atyafiak pedig egymásután visszatérnek a sorszékekben volt helyeikre.

9. A főiskolai énekkar éneklé *Angyalok kara* című himnuszt, Oláh Károlytól.

Angyalok kara.

Dicsőség a magasban Istenünknek,
Dicsérje Őt a föld és a nagy ég,
Ki egy szavával hiva létre mindent
S pillantásától függ ismét a vég.
Ő az erő, tudás, gyönyör egésze,
Részünk csak az árny, melyet ránk vetett.
Imádjuk Őt a végtelen kegyért, hogy
Fényében ily osztályrészt engedett.
Megtestesült az örökös nagy eszme,
Im a teremtés befejezve már,
S az Úr mindentől, mit lehelni enged,
Méltó adót szent zsámolyára vár, —

mely éneklés alatt

10. a fölszentelt atyafiak sorban elhagyván a sorszékekben elfoglalt helyeiket, egymásután a püspök elé járulnak, neki kezet nyújtanak, s előzetesen megállapított módon a sorszékekben levő helyeiken át ismét a szentasztal körülé járulnak. Ezután következik

11. a fölszenteltek ki- és elbocsátása a püspök által, aki szól a gyülekezethez is. Ezt követi

12. a lelkési kar testületének hálaadó éneke, a 76. dicséretnek mind a négy verse elénekeltetvén: „Szent vagy örökké Atya Úr Isten“ stb. Végre

13. a püspök felhíván a gyülekezetet, imádkozik ezzel, és az ünnepélyt áldásmondással bezárja. Ez megtörténvén,

14. az énekvezér orgonakíséret mellett éneklí a gyülekezettel a 179. dicséretnek 10-ik versét: „Dicséret, dicsőség“ stb., mely után az ünnepély véget ér, s a fölszenteltek a püspökkel és az esperesi karral együtt a gyűlés helyére térnek vissza.

Debrecen, 1912 május 4. Megbizásból:

Csiky Lajos,
theol. akad. tanár.

A debreceni református egyház ösztöndíjai. A debreceni református egyház ösztöndíjosztó-bizottsága a folyó iskolai év II-ik felére a következő ösztöndíjakat osztotta ki: A Pásztor—Szentessy-alapból 40 koronájával 6 ösztöndíj; a Várady—Aszalay-alapítványból két 80 és két 70 koronás ösztöndíj; a Klobusitzky—Pallay-alapítványból 80 koronájával 10 ösztöndíj; a Pallay-alapítványból 40 koronájával 10 ösztöndíj; a Szondy—Kenessey-alapból 60 koronájával 15 ösztöndíj; a Szoboszlay—Papp-alapból egy 80 kor.; a Gőnyey—Dusóczky alapból egy 40 kor.; a Kálmánczey-alapból egy 80 kor.; a Margittay-alapból 20 koronájával 4 ösztöndíj; a Zakar-alapból egy 50 kor., a Kiss Albert-alapból egy 50 kor.; a K. Tóth Kálmán-alapból egy 50 kor.; a Hegyi Mihályné-alapból 80 koronájával 5 ösztöndíj; a Papp—Zágoni-alapból 60 koronájával 10 ösztöndíj; ugyanabból 36 koronájával 6 ösztöndíj.

TANÜGY.

Új tanszék a debreceni tanítónő-képezdeben. A debreceni egyház presbiteriuma az igazgatótanács előterjesztésére elhatározta, hogy tanítónőképző-intézetében egy új — természetrajz—földrajzi — tanszékét állít s azt már a jövő 1912—13. isk. év elejére be is tölti.

Vallásstanári vizsga. Az új zsinati törvények által előírt első vallásstanári vizsgálat tiszántúli egyházkerületünkben, az elnökség intézkedése szerint, május hó 21—23—24. napjain tartatik meg. (Írásbeli 21-én, szóbeli 23—24-én.) Erre a vizsgára a következők jelentkeztek: Szabó Zsigmond budapesti lelkész. Nánai Béla kiskunhalasi vallásitanító s.-lelkész. Marjay Géza hódmezővásárhelyi s.-lelkész. Bodnár Gábor tiszaszentimrei h.-lelkész. Bódi Dénes balogiványi lelkész. Sáfrány Jenő máramarosszigeti h.-vallásitanár. Boér Károly debreceni vallásitanító s.-lelkész. Szabó Miklós kolozsborsai lelkész.

Adomány. A Debreceni Első Takarékpénztár, a debreceni református egyház elemi iskoláiban járó szegény növendékek tankönyvvvel leendő ellátására 100 koronát adományozott.

A debreceni református főgimnázium kebelében fennálló ifjúsági gyülekezet e hó 5-én tartotta az évi záró-ünnepélyét. A gyülekezet vezetője S. Szabó József vallásitanár, az ő iskolájából kerülnek ki legjobb theologus ifjaink.

Horváth Cirill dr. budapesti főreáliskolai igazgatót, a sárospataki főiskola volt akadémiai tanárát, a kitűnő irodalomtörténetirót és tudóst a Magyar Tudományos Akadémia I. b. (széptudományi) alosztálya április hó 30-án levelező tagjává választotta.

Változás a kolozsvári theológián. A theol. fakultás előjárósága elfogadta Nagy Károly eddigi igazgató lemondását s helyébe dr. Kecskeméthy Istvánt választotta meg. Gazdasági felügyelőnek dr. Ravasz László, konviktusi felügyelőnek, könyvtárosnak s előjárósági jegyzőnek pedig dr. Bartók György választotta meg.

IRODALOM.

Hírek a M. Prot. Irodalmi Társaság köréből. Április 25-én tartott választmányi ülésében azt határozta a társaság, hogy Szabolcska Mihály „Áhitat—Szeretet“ c. verseskötetét újra, immár harmadizben kiadja. Új kiadvány lesz még a „Házi Kincstár“-ban B. Papp István „A belmissió hősei“ c. műve. A Koszorú ez évi sorozatában újra 10 füzet jelenik meg. Végül elhatározatott, hogy a szatmári egyház meghívását a Társaság elfogadja s őszi közgyűlését ezek szerint Szatmáron fogja megtartani.

„Erdélyi Kálvin-szövetség“ címmel az erdélyi református egyházkerület, az egész kerületre kiterjedő Kálvin-szövetséget létesített, melynek megerősített alapszabályai most jelentek meg a Református Szemle mellékletében.

Vásárhelyi Lőrinc óraljaboldogfalvi református lelkész (up. Hátszeg, Hunyad m.) imádságos könyvet adott ki, melynek árát a régebbiek magas árához mérten csekély 2 koronában állapította meg. Megrendelés szerzőnél eszközölhető.

A Kálvin-szövetség több mint 150 példányt küldött a debreceni theologus ifjúság számára ajándék gyanánt dr. Szabó Aladár: Új óramutató című művéből s a Gelléri Szabó János emlékfüzetből s néhány példányt dr. Obál Béla: Deprecatiói beszédéből. Fogadja az ajándékért ezúttal is a theol. ifjúság köszönetét.

A Károli-alap érdekében. Sajnálattal jelentem a MPIT tagjainak, hogy a *Károli Gáspár-alap*, melyből mint forgótökből évenként a *Koszorú* sorozatot és a *Házi Kincstár* egy-egy kötetét szoktuk kiadni, a mult év folyamán teljesen kimerült, sőt 69 kor. 72 fillér deficitbe jutott. Köztudomású, hogy áldott emlékü elnökünk, Hegedűs Sándor, amíg élt, évenként 1000 koronával szokta segélyezni a Károli-alapot, halála óta pedig a MPIT tagjai önkéntes adományokkal teszik lehetővé, hogy társulatunk a *Koszorú* füzeteket és a *Házi Kincstár* kötetét kiadhassa. A jelzett okoknál fogva tiszteletteljes bizalommal kérem társulatunk minden rendű és rangú tagjait, hogy a *Károli-alapunkat* e szorult helyzetében önkéntes ado-

mányukkal támogatni és társulatunkra nézve a népszerű vallásos füzetek és könyvek további kiadását lehetővé tenni sziveskedjenek. Az adományokat sziveskedjenek a tagdíjjal együtt a társulat pénztárnokához (Bendl Henrik, Budapest, Deák-tér 4. sz.) küldeni. Budapest, 1912 április havában. *Dr. Szóts Farkas*, titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

Áldozócsütörtöki ének.¹

*Magas mennyből jöttél a földre,
Hogy üdvöt adj, dicső király!
Értünk mindent szenvedve, tűrve
Kint s büntetést elhordozál.
Végezve lón a dicső munka
S visszamentél égi honodba.*

*Nézz most le ránk s gyarló imánkat
Óh vidd Atyád s Atyánk elé!
Törd széjjel azt a súlyos vádat,
Mely lelkünket terhelé.
Rontsd meg a sátán nagy hatalmát
És adj nekünk győzelmi pálmát.*

*Míg itt lenn tart zarándoklásunk:
Közöld velünk szent Lelkedet,
Hogy semmiben hiányt ne lássunk,
Mi hozzád közelebb vihet!
Add, hogy míg foly a harc s a munka:
A mennybe nézzünk Rád, Urunkra.*

*Majd vége lesz a küzdelemnek,
Irgalmadból hozzád fogadsz,
Megnyitod ajtait a mennynek
S örök dicső lakást Te adsz.
De míg oda innen felérünk:
Addig is add: Te néked éljünk!*

Dr. Szabó Aladár.

Fényes Kálvineumi-ünnepély Szatmáron.

Május 4-én szombaton délután 3 óra 57 perckor indult el püspök urunk, Kovács Gyula alispán, alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyei gondnok, dr. Lencz Géza theol. dékán és Hajdu Zsigmond püspöki

¹ A Krisztusért s Egyházáért c. új énekes könyvecskéből.

titkár kíséretében. 7 óra 11 perckor a szatmári állomáson Vajay Károly polgármester, a szatmári református egyház főgondnoka fogadta az érkező vendéget, utána a tanítóképző-intézet növendékei, az önképző-kör elnöke tartott szívből jött, szíveig hatott szép kis beszédek s a felsőbb leányiskola és a tanítónőképző-intézet növendékeinek nevében díszes csokrot adott át szeretetüknek és hódoló tiszteletüknek zálogául. Beláthatatlan nagy néptömeg kíséretében, — balról a főgimnázium növendékei, jobbról a tanítónőképző és felsőbb leányiskola növendékei képeztek hosszú-hosszu sorfalat, — indultunk a városba, ahol Helmeczy József, a nagybányai egyházmegye gondnoka fogadta vendégül a püspököt, akiknek tiszteletére fényes estélyt rendezett.

Május 5-ik napján vasárnap folyt le az eseményekben dús program, úgy, ahogy az már a lapban is közöltetett. A város színe-java ott volt ez alkalomkor, de ott volt a szatmári és nagybányai egyházmegye kálvinista papsága csaknem hiánytalanul és ott voltak a szatmármegyei uri családok is!

A jelenlevőknek gazdag élvezetekben volt részük. Hálás is volt a közönség, a reggeli istenitisztelet alkalmával a zsúfolásig megtelt nagy templomból kijövetel alkalmával szép eredménnyel gyűlt a kített perselyekbe a pénz. A délutáni hangverseny szintén megtöltötte a templomot, este a színházban minden jegy elkelt, egy hely sem maradt üresen. Az anyagi oldal is fényes volt tehát. Ma még számokban az eredményt jelezni nem tudom, több ezerre megyen. (3500—4000 koronára, mint értesülünk. Szerk.)

Örömmel látta mindenki s nagyban emelte az ünnepély fényét az, hogy egyházkerületünk fáradhatatlan főgondnoka, gróf urunk ömértósága, vasárnap már a reggeli órákban szintén megérkezett s püspökünkkel együtt mindenütt részt vett a lefolyt ünnepségekben. Kár, hogy a róm. kath. püspök és papság minden társadalmi illendőséget félretevő brüke magatartása és sértő viselkedése a résztvevők hangulatára egy kis árnyat vetett, de ez a körülmény még csak fokozta a lelkesedést.

Emlékezetes is lesz a szatmári Kálvineum-ünnepély a jelen voltak előtt nagyon sokáig.

H. Zs.

THURZÓFÜRED

A déli szepességnek egy remeke, ősi fenyvesek közepette. Vasúti állomás Gölniczbánya. 572. m. Posta és távirtda helyben. **ELSŐRANGU KLIMATIKUS GYÓGYHELY.** Vízgyógyintézet, vizkurák, inhalációk, diétás kurák, szabad-, nap- és tófürdők, villany-zás és massage. Mindennemű idegbajok, légzési, emésztési, vérkeringési, anyagesere és más egyéb bajok ellen. Igen védett hely, állandóan enyhe, szép tavaszi időjárás. Kitűnő konyha és olesó ellátás. Elő és utóidényben 30, július elejétől 6 heti tartózkodás után 30 százalék árengedmény. Szobák egész idényre olesó átalányárban bérelhetők. Állandó fürdőorvos. Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság.

Az 1914. évi zsinat. A református egyetemes konvent megalkotta az 1914-ben egybehívandó református zsinat előkészítő bizottságát. A bizottság tagjai: a dunamelléki egyházkerület részéről dr. Baksay Sándor püspök és dr. Darányi Ignác főgondnok; a dunántúli egyházkerület részéről gróf Tisza István főgondnok és Czike Lajos kir. tanácsos, esperes; a tiszáninneni egyházkerület részéről Fejes István püspök és Dókus Ernő főgondnok, a tiszántúli egyházkerület részéről dr. Baltazár Dezső püspök és dr. Baksa Lajos egyházkerületi világi főjegyző; az erdélyi egyházkerület részéről dr. Kenessey Béla püspök és Zeyk Dániel főgondnok. A bizottság jegyzője Sass Béla konventi jegyző. Felhívták az egyházkerületeket, hogy a zsinatra vonatkozó dolgaikat és javaslatukat legkésőbb 1913 december végéig terjesszék fel a bizottsághoz.

A debreceni Kálvineum-ünnep körvonalai egyre bontakoznak, szélesbednek. Már előre látszik, hogy fényes, nagy siker fogja itt is koronázni a rendezők fáradozását. Újabban azt a kedves hirt közölhejük, hogy az ünnepély második napján, május 19-én, a Kossuth-utcai templomban Soltész Elemér nagybányai lelkész fog predikálni. Ez alkalommal a persely-adakozás a Kálvineumé. (A nagy- és kistemplomban konfirmációi úrvacsoraosztás lesz aznapon, ott azért nem tartható ünnepi istentisztelet.) A Kossuth-utcai istentisztelet keretében szerepelni fog még a református leánynevelő-intézet énekkara is.

Händel Vilmos honli ág. ev. főesperes május 19-én ünnepli 50 éves lelkészi jubileumát. A szép, magas kort ért lelképásztor hasonló nevű fia, főiskolánk jogi karának kiváló tanára. Ez az összeköttetés bátorít fel bennünket, hogy a közelgő jubileumra mi is elküldjük szívből származó atyafiúi üdvözlünket, áldáskívánatunkat. (Zsolt. 112., 1-2., 4. v.)

A tiszáninneni református egyházkerület június hó 4-én Miskolcon, a felső leányiskola dísztermében tartja ezidei rendes közgyűlését.

Végrendeleti hagyomány. E hó első napjaiban hunyt el Budapesten Mándy Ignác, szatmári földbirtokos, törvényhatósági bizottsági tag, tb. szolgabíró. Végrendeletében bőkezűen adakozott mindazon intézmények s jótékony egyesületek részére, amelyekkel életében összeköttetésben volt. A jótékony hagyományok hosszú listájában ott látjuk a kántorjánosii református egyházat is, melynek 2000 koronát hagyott a megboldogult.

A **Baldácsy-bizottság** április hó 26-án megtartott ülésében az elhunyt báró Bánffy Dezső helyébe elnökül Laszkáry Gyula kerületi felügyelőt és a lemondás folytán megüresedett jegyzői állásra dr. Baksa Lajost választotta meg.

A debreceni református egyház új temploma az Árpád-téren kívülről teljesen kész, az állásoktól megtisztítva pompázik. Még csak a belső munkálatok vannak hátra, azokkal is készen lesz a vállalkozó még a nyár elején. És a nyár folyamán meg lesz a felszentelés. Az új templom a szemlélőre nagyon kedves benyomást tesz; egyszerű s még is művészies

építési remek-számba megy. Láttára a hívek körében oly dicsérendő buzgó adakozás undult meg, hogy az összes szükségelt felszerelések hamarosan egybegyűltek. A harangok, toronyóra, orgona, úrasztali terítők poharak, kannák, keresztelő-edény, zsol-tárok, mind-mind a kegyes adakozók neveit örökítik meg. Annak idején mi is nyilvánosságra hozzuk a neveiket. Itt említjük meg, hogy az egyházhárom emeletes bérpalotája is tető alá kerül pár hét alatt.

Kálvineumi ünnepségek jövedelme. Érdekes kimutatást közöl az egyik debreceni napilap, a Debreceni Független Ujság arról, hogy az eddigi Kálvineum-ünnepélyek mennyit jövedelmeztek a szent célra? Itt adjuk a kimutatást, azzal a megjegyzéssel, hogy az még nem egészen teljes, amennyiben a közelebből tartott ünnepélyek bevételei abban még nem szerepelnek. Mindenesetre így is igen érdekes és biztató ez a kimutatás:

Kolozsvár	10000. — kor.
Beregszász	3563.38 ..
Budai orgonahangverseny	3432. — ..
Nagybánya	3013. — ..
Léva	2554.32 ..
Mezőtúr	1918.40 ..
Komárom	1767.23 ..
Ungvár	1490.40 ..
Harkány	1229.38 ..
Székesfehérvár	1000. — ..
Veszprém	925.71 ..
Ozd	881.12 ..
Hajduböszörmény	859.01 ..
Sajószentpéter	780. — ..
Túrkeve	770. — ..
Hajduszoboszló	595.14 ..
Karcag	553.07 ..
Pápa	503.92 ..
Abaujszántó	500. — ..
Rimaszombat	500. — ..
Deregyő	458.28 ..
Mákza	458.17 ..
Földes	444. — ..
Mór	444. — ..
Nyirbátor	371.20 ..
Püspökladány	336.80 ..
Dunavecse	327.17 ..
Nádudvar	322. — ..
Putnok	379.34 ..
Hajdunánás	235. — ..
Kaba	235. — ..
Erdősokonya	234. — ..
Jászberény	225. — ..
Kunszentmiklós	226.71 ..
Kadarkut	221.44 ..

Oláh Gábor főiskolánk immár országos nevű írótanára, több mint egy félelvi gyöngékedés után, egészségesen visszaérkezett az Alma-Materbe. Isten hozta, szeretettel üdvözljük.

A debreceni református főgimnáziumi tanárkar **Kálvineum-alapítványa.** A nagyszabású Kálvineum-ünnepély előkészületei javában folynak. Előreláthatólag a lelkészi árvák ügye jelentékeny lépést tesz előre, a várható eredmény méltónak ígérkezik Debrecen városához. Az alapítványtevők között szép

példaadással jár elől a helybeli református főgimnázium tanárkara, amely e hó 3-án tartott gyűlésén egyhangú határozattal 1000 koronát ajánlott fel a Kálvineum-alap javára. Ez az ezer koronás alapítvány újabb jele annak, mily melegen igyekeznek ápolni a református tanárok az összetartozás és együttérzés viszonyát a református lelkészi karral.

A Bethlen Gábor-Kör kedden, április 23-án este 6 órakor tartotta „A keresztyénség a világnézetek mai harcában” című tudományos előadás sorozatának utolsó előadását. Az előadás tárgya: „A keresztyénség és a modern történelmi gondolkodás” volt. Az előadást, mint a ciklus előző öt előadását, Veress Jenő budapesti theologiai m.-tanár tartotta. Ismertette az újkori tudomány kifejlődését, alapelveit és az egész modern történelmi gondolkodásmódot. A mai történettudomány alapelvei: történelmi bíráló (kritika), a hasonlóság (analogia) és kölcsönhatás (korreláció); immanencia és evolúció. Feltűntette ennek a történettudománynak a keresztyénség történelmi kutatására gyakorolt hatását és főbb eredményeit, a keresztyénségnek a történelmi fejlődésben való helyét és értékét mutatta fel. A keresztyénség a legfőbb és legértékesebb vallás, melyről a hit még azt is vallja, hogy igaz és felülmúlhatatlan.

Kovács Gyula. Hajdu vármegye közszeretben álló alispánját hívják ezen a néven. Őt ünnepelte most egész Debrecen abból az alkalomból, hogy az alsószabolcs-hajdúvidéki református egyházmegye gondnokává választotta. A választás egyhangúan történt, bizonyosága az új egyházmegyei elnök nagy népszerűségének. S hogy a választás a legalkalmasabb férfiúra esett, bizonyosága az a tetszés, amellyel az új gondnok beszédét fogadták. „Hithűség és liberálisizmus” ez volt ennek a beszédnek a textusa és a régi kálvinista áldozatkészség, amelynek példáját az az ezer koronás adomány képezi, amit Kovács Gyula egyházmegyéjének felajánlott. Gyűlés után bankett volt az Angol királynőben. Egyházmegye, kollégium, város, vármegye mind egyformán versenyeztek abban, hogy tisztességet tegyenek Hajdu megye tisztelt nagy fiának, Kovács Gyula alispánnak, az alsószabolcs-hajdúvidéki református egyházmegye új gondnokának, akit is éltesen az Isten igen soká.

Sottise. Így hívják a nagyvilági körökben, midőn valaki az udvariasság és társadalmi illendőség ellen valami nagyobb és bántóbb vétséget, ostobaságot követ el. Ilyen sottise esett meg Szatmáron, a Kálvineumi-ünnepségek alkalmával. A jezsuita inspiráció alatt álló dr. Boromissza püspök nem adta vissza a dr. Baltazár Dezső vizitjét. Olyan általános visszahatást keltett ez a bántó illetlenség, hogy legjobban a szatmári katolikusok tiltakoztak ellene és elítélték a legerősebben. Soha még ilyen kínos feltűnést magyar kath. püspök viselkedése ki nem váltott. Százvezreknek urai, félmillióra rugó évi jövedelmek boldog birtokosai a magyar állam jóvoltából. Rangra nézve az ország főuraival állnak egy színvonalon, hivataluknál fogva pedig a legműveltebb embereknek kellene lenniök és ime a valóságban, még a legegyszerűbb köztisztviselési szabályokat sem tudják. Mert csak ide-oda való beszéd az az ürügy, hogy dr. Baltazár Dezsőt, a szekularizációt megindítókat ők nem fogadhatják. A szekularizációt

a Habsburgok kezdték és katolikusok indították. Azután a művelt úri világban, mihelyt valaki elismert rangban és magas jelentőségű közhivatalban van: eltekintenek a mellékes körülményektől. Szatmáron két egyházfő érintkezett egymással. A miénk úri ember volt, a másik paraszt. Ez a tény, no meg az, hogy Szatmáron, ahol 1705-ben még csak 7 pópista volt, ahol erőszakos térítésekkel próbálkoztak még a múlt században is, mióta Boromissza a püspök és a jezsuiták az urak, a helybeli református lelkészeket és a Szatmáron megjelenő református egyházi méltóságokat a püspöki aula részéről a legtűrhetlenebb módon kezelik. Dr. Erőss Lajosnál sem tisztelegtek, holott a túlnyomóan református lakosú város tartja őket, mint kényszerített patrónus. Erőss nem volt szekularizáló és ime az aula vele szemben sem ismerte a tisztesség és illendőség szabályait. De hogy most ezeket ismét elvételte, az még nagyobb ostobaság volt, mert most a dolog köztudomásra jutott és kegyetlen ellenhatást váltott ki. Ez volt a szatmári sottise.

Kérelem. Tisztelettel kérem nagytiszteletű lelkész testvéreimet s mindazokat, akikhez az Oroszházán felállítandó Székács-szobor intéző-bizottsága gyűjtő-ívet küldött s azt ezideig még vissza nem juttatták, hogy úgy a gyűjtő-ívet, mint a gyűjtött összeget Kovácsik János népbanki vezérigazgató, szobor-bizottsági pénztáros úr címére, Oroszházára, minél előbb megküldeni kegyeskedjenek. Oroszháza, 1912 május hó 1-én. *Kovács Andor* ev. lelkész, szobor-bizottsági elnök.

Halálozás. Szalay Pál, hegyközpályii lelkész, élete 73-ik évében, lelkipásztorkodása 46-ik, házassága 41-ik évében, folyó évi május hó 5-én elhunyt. Temetése nagy résztvét mellett május hó 7-én d. u. ment végbe. Béke poraira, áldás emlékére! A B.F.R.A.

A lelkészszentelés teljes programját közöljük lapunk mai számában. 3 évvel ezelőtt (1909-ben) volt lelkészszentelés s azóta ismét 62 ifjú Timótheus nyert állandó állást s jelentkezett most a szentelésre.

Adomány. A debreceni egyház május hó 7-én tartott presbyteri gyűlésén 100 koronát szavazott meg a panyolai árvízkarosult hívek felségelésére. — Követésre méltó, szép példa.

Kápláni fizetésekiegészítés és egyebek. Nap, mint nap érkeznek a tudakozódások az egyházkerületi pénztári hivatalhoz a felől, hogy a kápláni fizetésekiegészítés és az egyházi adócsökkentési segély hol késik? mikor jön meg? Mindezekre a kérdésekre nincs módjában beható információval szolgálni a nevezett hivatalnak, csak annyit jelezhet, hogy bizony mindeddig a szóbanforgó járulékok nem jöttek meg. Bármennyire sérelmes is az az eljárás, hogy a lelkészek által már előre rég kifizetett kápláni díjak még utólagosan sem térülnek meg évnegyedenként, ezen változtatni nem lehet mindaddig, míg kivívni nem sikerül, hogy ez a segély évnegyedenként előre fizetessék ki. Bizonyos szűkkeblűségre mutat az eddigi eljárás. Ha a lelkészi fizetésekiegészítési járulékok kiadhatók félénként előre s a netalán megállapítható túlélvény visszaköveteltetik és térítettik: itt is visszakövetelhető az, ha az állás betöltésében változás áll elő. Sőt az életben levő lelkésszel szemben sokkal könnyebb a visszatérítés foganatosítása, mint

a halálozás következtében túlvezett lelkészi kongrua beszéde. Szinte kár, hogy az egyházmegyéről ebben a kérdésben megkeresés, indítvány nem kerül fel az egyházkerületi közgyűlés elé. Valahol napirendre kellene hozni a kérdést. Vagy, ha nem mozgolódunk, tűrjük békén a fenálló rendszert s ne békétlenkedjünk ott, ahol a bajt orovsolni úgyse tudják. Az adócsökkentési segélyről jött annyira hír, hogy már útban van. Már közeledik. Legyünk tehát jó reménységgel és még egy kevés türelemmel...

Theologus-majális. Sikertült majálist rendezett május hó 8-án a Nagyerdőn a debreceni theol. akadémia ifjúsága, a Kálvineum javára. Az idő is kedvezett a kedves mulatságnak, mely reggelig tartott s melyen püspök, főgondnok, főispán is megjelentek. Ez a majális vezette be a debreceni Kálvineumi-ünnepségek sorozatát. A megnyitó akkord jól hangzik. 300 korona gyűlt a nemes cél javára.

A debreceni Kálvineum-ünnep. Május hó 18. és 19. napján fognak lezajlani a debreceni Kálvineumi-ünnepségek. Mind a két napon templomi beszédek, hangversenyek és színelőadások képezik a programot. A második napon, vasárnap, a vidék részvételére is számítunk és a Debrecen körül fekvő egyházak és községek felvonulását ekkor várjuk. Fogadtatásukra meg vannak téve a legmesszebbmenő intézkedések. A jelenlevőknek templomban, színházban helyek tartatnak fenn. A vasárnapi színelőadás ideje d. u. 5 órára tetetett átál, hogy az esteli vonattal a vidékiek haza utazhassanak. Ott, ahol tömegesebb a jelentkezés, külön vonatokról és az elszállásolásról is gondoskodva leend. Kitűnéseink csaknem kivétel nélkül megígérték megjelenésüket. Nagyon kíváncsok, hogy az ünnepségekből vidéki egyházaink, lelkészeink is kivegyék a maguk részét és a kedvező alkalmat el ne szalassák. Szeretettel kérjük és várjuk őket.

Kétféle morál. Mélyen tisztelt Szerkesztőség! Hadd fűzzek néhány megjegyzést a *D. Pr. L.* fenti című múlt heti fülánkos kis cikkéhez. Arra most nem vesztegetek szót, hogy a cikk szerint *Kiss József* hitsorsosai kiáltották ki az ország egyik legnagyobb költőjének, mert soraimmal most nem mint irodalomtörténettel és eszthetikával foglalkozó tanár, hanem zsidó mivoltomban kopogtatok becses lapjánál. Engem a cikkecskének csak a vége érdekel és bánt, úgy, hogy e bántalom hatása alatt kénytelen vagyok felszisszenni. Ha a cikkíró elítéli *Kiss József*nek azt a fejtegetését, hogy szabad az újságírónak egyszerre két politikai pártot szolgálni, én a szigorúságban még tovább megyek: ezt az erkölcstelen felfogást valósággal megbélyegzendőnek tartom. Eddig egyetértünk, de a cikkíró nem követem akkor, amidőn ezt a morált a ghetéből származtatja és a ghetéba utasítja vissza. Ez nem a gheté, vagy amint a sorok közül mindenki kiolvashatja, ez nem a *zsidóság* erkölcstanítása; ez a *Kiss József* vagy legföljebb *A Hét* morálja. Krisztus óta, sőt némelyek szerint már régiebb időktől fogva, minden egyes ember maga viseli szavának, tettének teljes felelősségét. Ma már a bűnösnek sem fel- és lemenő, sem oldalági rokonait nem sújtják orr- vagy fülesonkítással. Ebben az esetben *Kiss József*nek egyéni felelősségét oly szigorúan veszem, erkölcsi botlását annyira elítélem,

hogy még mentő körülményeket sem hozok föl mellette. Nem említem, hogy ugyanabban az időben egy politikai napilapban ugyanezt az erkölcsi elvet hangoztatta és még vakmerőbb cinizmussal próbálta bizonyítani *Szász Zoltán*, ez a református püspökök véréből való vér. Azt sem említem, hogy egyik ú. n. politikai nagyságunk, a szoborral *Jókainál* hamarabb megtisztelt *Bartha Miklós* (ha jól tudom kálvinista vezérember is volt) ezt a kétféle morált nem annyira hirdette, mint gyakorolta már jó tíz évvel ezelőtt. Bebizonyított tény, hogy *Bartha Miklós* ugyanabban az időben, mikor egy ellenzéki lap vezércikkeiben napról-napra szidalmak és átkok árját ontotta a szerinte *bukott*, az *erkölcsi halott* *Bánffy* miniszterelnökre, szívesen helyezgette el cikkeit egy *Bánffyt* támogató, egy *Bánffytól* kitarított kormánypárti lapban. De nekem a világért sem jut eszembe, hogy csak egy halvány foltot is lehelljek az ilyen elvért és eljárásért akár a *Szászokra* és a kálvinista püspökökre, akár a *Barthákra* és a politikai vezércikkírókra. Különböztetve ó-testamentomi *sálem* és krisztusi béke velünk! Debrecen, 1912 május 6-án. *Dr. Kardos Albert.* (A mi lapunkba *Sárospatakról* került. Szerk.)

Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! A „Debreceni Protestáns Lap” folyó évi 18-ik számának „Különfélék” című rovatában „Reformátusok a szabadkőművesek között” címen megjelent közleményre vonatkozólag kérem értesíteni a közlemény beküldőjét és olvasóit, hogy — ha még eddig nem tudták volna — az ez idő szerinti mezőtúri református lelkész igenis azonos azzal a *Murányi Jánossal*, aki a *Huszár Károly* által összeállított füzetben, mint péceli református lelkész, a szabadkőművesek között szerepel. Egyszersmind értésükre kívánom adni azt is, hogy a szóban forgó presbyteri határozathozatalánál mellékesen megjegyezve — nekem a legcsekélyebb részem nem lehetett, már csak azért sem, mert ez időtájt külföldön tartózkodtam; de azért legjobb tudomásom szerint még is állíthatom, hogy az sem b. e. *Gergely Antal* lelkészársam emléke, személye és működése ellen, sem az én személyem és működésem ellen nem irányult. Az a határozat egyedül és kizárólag mezőtúri helyi vonatkozású és jelentőségű okokból történt és csak sajnálni lehet, hogy ennek szem elől tévesztésével és akár célzatos, akár jóhiszemű figyelmen kívül hagyásával e lokális jelentőségű határozatot valamennyi szabadkőműves ellen irányuló s általában a liberálisizmus ellen való állásfoglalásnak, sőt támadásnak minősítették és így belőle országos botrányt csináltak. Mezőtúr, 1912 május hó 7-én. Kiváló tisztelettel *Murányi János*, mezőtúri református lelkész.

Öllőzés. A következő sorokat olvassuk s adjuk változatlanul a *Sztehló Kornél* „Evangélikus Lapjában”: „*Zoványi rehabilitálva.* Nem erkölcsileg, mert nem létezett Magyarországon liberálisan gondolkozó ember, aki *Zoványit* a hivatalától való elmozdítás ténye által erkölcsi reputációjában érintve látta, hanem jogilag, mert az egyetemes konventi törvényszék a múlt héten tartott ülésében a perújításnak helyt adott és *Zoványit* a vád és következményei alól felmentette. E felett örömmel fejezzük ki, mert ez bizonyítja, hogy az a retrográd irány, amely a református egyház némely köreiből uralkodni kezd, még sem mindenható. Itt bátran el lehet

mondani: nem Zoványi, hanem a református egyház bíráskodása lett rehabilitálva".

Személyi változások. Főtiszteletű püspök úr Nagy Lajos segédlelkésznek a debreceni, ifj. Rácz Károly s.-lelkésznek a szeghalmi; Kovács Ferenc s.-lelkésznek a nyírbátori; Nagy Ferenc s.-lelkésznek a beregördői és Bara József s.-lelkésznek az élesdi egyház kebelébe leendő exmisszióját engedélyezte.

A gergelyi társ egyház (bereg-i egyházmegye) mozgalmi indított önálló egyházközséggé fejlesztése érdekében. Ügye szerepelni fog a mostani, június 1-én kezdődő egyházkerületi gyűlésen. Koronázza áldott siker a gergelyi hívek buzgó főrekvését!

Gyászír. A dunántúli ág. h. ev. egyházkerület gyászlapon tudatja Véssey Sándor főrend, egyházkerületi felügyelő halálát. A. B. F. R. A.

Áttérő róm. kath. lelkész. Ramendorfer György fölszentelt róm. kath. lelkész Hosszúmezőn áttért a református egyház kebelébe s jelentkezett főtiszteletű püspök úrnál, hogy papi jellegét megtartva, különbözeti vizsgát ohajt tenni s egyházunk hű szolgálatára ajánlja legjobb erőit. Adja Isten, hogy őszinte meggyőződéstől vezéreltetve, megtalálhassa egyházunk kebelében lelke csöndességét s igaz boldogságát az Úrnak a mi hitelveink szerint való szolgálatában!

Rövid hírek. Hódmezővásárhelyen ma egy hete nagy ünnepséggel felavatták az új unitárius templomot. — Az aradi polgári nőgyűlés magános özvegy nők részére ingyenes otthont létesít. — Dunabecséről kipusztultak a zsidók, az üresen maradt zsinagógát megvette a róm. kath. egyház és iskolának alakította. Persze előbb jól kitömjéneztek. — Ausztriában a „Los von Rom“ mozgalom egyre terjed; 1910-ben 1815-en, 1911-ben 2545-en tértek át a róm. kath. egyházból a protestáns egyházba. — A besztecebányai állami felsőbb leányiskolában a növendékekkel minap egy német színdarabot adtak elő. — A nagybányai református egyházmegye (mint a Nemzeti Iskola tudatja) felír a tanítók fizetése tárgyában. — A genfi reformációi emlékszóborra az egyetemes konvent 50 ezer koronát szavazott meg. — A pénzügyminiszter 1000 koronát adott a nagybányai ág. ev. templom építésére.

Szerkesztői üzenetek.

T. L. Bere. Nagyon köszönjük a szíves tudósítást. Legyen szerencsénk a mi Kálvineum-ünnepünkre! Reméljük, hogy vidékről sokan be fognak jönni. Szíves, atyafiságos üdvözlét. (is.)

H. Gy. Börvely. Az ígért nekrológot régóta várjuk. Ime, újra kérjük, szeretettel.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.
Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

THE VERA

American Shoe

Kérje
képes ár-
jegyzékem.

Elsőrendű
cipők raktára.

Bevésett
szabott árak.

Nagy választék.

Helyi
és vidéki
Telefon
352.

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

Debreczen m. kir. város könyvnyomda-vállalata.